

sætte 17 Køer i Stedet for dem —, vil der blive akkurat 3 Køer til hver af disse Ejendomme. Jeg tænker, at efter disse Oplysninger ville de ærede Medlemmer, der den Gang raabte stærkt op, indrømme, at de ingen Forstand havde paa, hvad de talte om. Erfaringen har i hvert Fald lært os noget helt andet.

Jeg mindes, at jeg den Gang gjorde gældende, at min Opgave i Kommissionen havde ikke været at opstille nogle Parade-numre, det havde ikke været det at kunne komme ud og fortælle, at saa og saa meget kunde jeg forlange, men min Opgave havde været at kunne gøre gældende, at saa og saa meget kunde gennemføres, vel at mærke, naar det var noget værd, og det tror jeg, at den Reform var, som kom fra Landbokommissionen. Jeg havde stillet mig 3 Opgaver, da jeg traadte derind. Den første og den for mig mest betydningsfulde var at skaffe Jord til saa mange som muligt, den næste var, at de, som skulle eje disse Lodder, fik dem saa billigt som muligt, skulde give saa ringe Tilskud som muligt, og den tredje var selvfølgelig, at disse Lodder bleve saa store, som det kunde lade sig gøre. Jeg forstod godt, at jo større de bleve, desto bedre. Paa det første Punkt lykkedes det mig desværre ikke at komme saa langt, som jeg havde ønsket. Paa det andet Punkt kan jeg gerne sige, at jeg kom saa langt, som jeg havde ønsket. Jeg holdt fra første Begyndelse paa, at der maatte ikke forlanges mere end $\frac{1}{10}$ af Ejendommens Værdi. Jeg nærer endnu den Anskuelse, at dette Tilskud kan med Billighed forlanges, og jeg giver den højtærede Minister min fulde Tilslutning, naar han nu kommer med Loven til Revision og forlanger det samme. Naar Statskassen skal have nogen Garanti, kan det ikke hjælpe at stille Fordringen lavere end til $\frac{1}{10}$ af Ejendommens Værdi. Paa det tredje Punkt naaede jeg ganske vist ikke fuldt ud, hvad jeg havde ønsket, thi jeg havde nok ønsket, at Ejendommene vare blevne noget større, men de bleve dog af en saadan Beskaffenhed, at Lejearbejderne kunne være tjente med at træde ind i Ejendomme af den Størrelse.

Det viste sig altsaa, at selv den stærkeste Kritik her i Tinget formaade ikke at bringe Sagen videre, end jeg havde bragt den i Landbokommissionen. Jeg havde selvfølgelig vejret Stillingen og Stemningen blandt Landbokommissionens Medlemmer, og jeg havde faaet det Indtryk, at Landbokommissionen politisk og socialt set, kan jeg gerne sige, havde noget nær

samme Sammensætning som Rigsdagen, og hvad der kunde gennemføres i Kommissionen, vilde derfor sikkert ogsaa kunne gennemføres i Rigsdagen. Imidlertid kunde der alligevel gennemføres mere i Landbokommissionen end i Rigsdagen, thi medens det dog var ført igennem i Landkbokommissionen, at der skulde kunne oprettes omtrent 1 Husmandsbrug i hver Kommune i de 5 Aar, Reformen skulde gælde, blev det her i Tinget reduceret til kun $\frac{1}{2}$ Hus i hver Kommune, altsaa til det halve. Jeg har nok hørt, at Folk, der have raabt saa højt op om at faa saa meget mere, have slaaet sig til Ro med den Tanke, at det kun er en Prøve. Det Ord Prøve har jeg aldrig kunnet forstaa. Jeg troede, vi havde saa meget praktisk Blik, at vi forstode, hvilken Betydning de smaa Landburg havde, og at Reformen var saa klar, at vi ikke behøvede at sende den ud som en Prøveballon, men som en virkelig Reform, der kunde staa sin Prøve, saa snart den traadte i Virksomhed. Jeg har aldrig nogen Sinde trivlet om, at de Ejendomme, som Reformen skaffede til Veje, vare af den Beskaffenhed, at de nok skulde blive til Nytte og Gavn for Landarbejderne. Naar det er dygtige og solide Landarbejdere, der kom ind i dem, var der aldrig nogen Risiko for Staten at løbe.

Jeg holdt derfor i sin Tid paa, at vi skulde se at faa saa mange Huslodder som muligt, og det holder jeg paa den Dag i Dag, og der vil jeg komme med en lille Henvendelse til den højtærede Landbrugsminister. Naar vi den Gang maatte gaa saa langt ned, var der vistnok to Grunde dertil. Den første var sikkert den, at Buen blev spændt for højt fra nogle Medlemmers Side, saa at de, der saa med mindre velvillige Blikke paa Reformen, forstode, at disse Medlemmer havde en Del at slaa af paa, og at man derfor godt kunde stille Modfordringer og faa dem til at gaa i Tøjlet alligevel. Den anden Grund og maaske den væsentligste var, at vi da havde en Landbrugsminister, som paa dette Omraade ikke havde god Grund under Fødderne. Han havde selv været Medlem af Landbokommissionen og i den stillet sig mindre velvillig over for det Forslag, der kom fra Kommissionens Flertal, hvortil 17 af dens 22 Medlemmer havde sluttet sig. Men ikke nok dermed. Han var selv som Medlem af Landstinget gaet stærkt til Følts mod denne Reform, som hans Forgænger i Embedet havde forelagt i Folketinget, og ud fra dette Standpunkt kunde han selvfølgelig ikke